WIELKOPOLANIN

Rok 26. | PRZEDPŁATA w POZNANIU Kwartalnie 1,20 m., z odnoszeniem do domu 1,40 m., mies. 40 f. REDAKCJA: ulica Dolna Wałowa nr. 1, I piętro. z odnoszeniem 50 f. — „Wielkopolanin“ wychodzi codziennie. | **Poznań, niedziela 1 marca 1908.** Telefon: Ekspedycji 1013. Redakcji 1142. | PRZEDPŁATA na POCZTACH: Kwartalnie 1,2 mk., z odnoszeniem do domu 1,62 mk. INSERATY: od wiersza drobn, 25 f. Rękopisów się nie zwraca. EKSPEDYCJA: ulica Posadowskiego nr. 39. | Nr. 51

Przedpłata na marzec.

„Wielkopolanin“ kosztuje na wszystkich pocztach w Niemczech

40 fen.

W Poznaniu zapisywać można „Wielkopolanina“ w Ekspedycji, ul. Posadowskiego nr. 39 i w ajencjach za **40 fen.**

„Wielkopolanin“ zapisany jest w cenniku pocztowym w wykazie głównym (Zeitungs-Preisliste II-te Abtheilung **U** Poln. — W Austrji: Oester. Zeitungs-Preis-Verz. für 1908.

„Wielkopolanin“ dołącza dla swych abonentów bezpłatny dodatek świąteczny z rycinami pod tyt.: **„Ognisko domowe“** i prowadzi Obronę prawną dla swych przyjaciół bezpłatnie.

„Wiolkopolanin“ ma obecnie największą z wszystkich pism polskich liczbę abonentów; umieszczane w nim ogłoszenia znajdują jak największe rozprzestrzenienie.

Abonenci „Wielkopolanina“ otrzymują **„Pasiekę“** za niższą opłatą.

Ustawa wywłaszczająca

według wniosku Adickesa, przyjęta przez izbę panów ma następne brzmienie:

Izba panów zechce uchwalić, aby uchylono §§ 13, 13a uchwał IX komisji, a na to miejsce przyjęto ustęp 1 § 13 uchwał izby deputowanych i dołączono jeszcze ustęp 2, treści takiej:

Wyłączone są z wywłaszczenia:

a) budynki, poświęcone publicznej służbie Bożej, jako też cmentarze;

b) grunta, będące własnością kościołów i takich stowarzyszeń religijnych, które posiadają prawa korporacyjne, jeśli nabycie własności nastąpiło przed dniem 26 lutego 1908 r.;

c) grunta, stanowiące własność fundacji, uznanych wyraźnie jako dobroczynne, jeśli nabycie własności dokonanem zostało przed 26 lutego 1908 roku.

Przy imiennem głosowaniu przyjęto wniosek Adickesa jako § 13 i to 143 głosami przeciwko 111 głosami.

Następnie przyjęto artykuł I 1—10, § 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, artykuł II i III, razem z nagłówkiem i wstępem.

Język polski na zebraniach.

[PBP,] Z obrad komisji parlamentarnej dla ustawy o zebraniach i stowarzyszeniach,

Komisja parlamentu dla ustawy o zebraniach i stowarzyszeniach rozpoczęła w czwartek, dnia 26 bm. po załatwieniu reszty paragrafów projektu rządowego obrady nad znanym § 7, który według projektu brzmi: „Rozprawy na zebraniach publicznych mają się toczyć w języku niemieckim. Wyjątki dozwolone są tylko za zgodą naczelnej władzy krajowej.“

Do tego paragrafu stawiono w komisji 5 wniosków: 1) Wolnomyślni (Müller z Meiningen) żądają, aby zamiast zakazu języków nieniemieckich umieszczano przepis, że zebrania publiczne trzy dni naprzód powinny być zameldowane, zebrania wyborcze zaś 24 godzin naprzód, 2) Konserwatyści (Beuchelt) chcą dopuścić wyjątki tylko dla litwinów, mazurów i innych języków, 3 i 4) socjaliści (Heine) i centrowcy żądają skreślenia całego § 7, a 5) Polacy (Brejski) wnoszą o skreślenie § 7 a w razie odrzucenia wniosku o przyznanie językom ojczystym w obrębie Rzeszy równych praw z językiem niemieckim.

Komisja obradowała w czwartek od godz. 10 do 12 przed południem. Wniosek polski uzasadnił jako pierwszy ks. Ferd, **Radziwiłł,** podnosząc, że ustawodawstwo Rzeszy niemieckiej zna tylko obywateli niemieckich i nazywa ich „niemcami“ bez względu na język ojczysty, słowo „niemiec“ oznacza więc w ustawie przynależność do państwa a nie do narodowości. Stąd logiczny wniosek, że według terminologji ustawodawstwa Rzeszy słowa „język niemiecki“ oznaczać powinny ojczyste języki wszystkich obywateli Rzeszy. Ks. Radziwiłł prosi w końcu o przyjęcie wniosku polaków.

Hr. Oppersdorff (centrum) popiera wniosek polaków i wywodzi dalej, że nowa ustawa pogorszyłaby położenie polaków w Rzeszy, albowiem według licznych wyroków najwyższego trybunału administracyjnego na publicznych zebraniach w państwie pruskiem dozwolone są rozprawy we wszystkich językach bez ograniczenia.

Mówca rozwodzi się dalej obszernie o całej polityce antypolskiej rządu pruskiego, wykazując jej błędy i zbijając twierdzenia o niebezpieczeństwie, zagrażającem Prusom ze strony ruchu polskiego.

Celem zbadania całej sprawy zaleca hr. Oppersdorff utworzenie osobnej komisji, któraby stosunki bezstronnie rozpatrzyła.

Dr. Kolbe (wolnokonserw.) przemawia za utrzymaniem projektu rządowego. Polacy według jego zdania są bardzo niebezpieczni, działają na szkodę państwa, posiądają doskonale zorganizowane biuro prasowe, które gazety całego świata zapełnia wrogimi niemcom artykułami. Polacy w parlamencie wygłaszają mowy spokojne, ale społeczeństwo polskie zdania ich nie podziela. Przecież w „Dzien. Berlińskim“ w r. 1900 wyraźnie napisano, że to jest kłamstwem, jeżeli posłowie polscy mówią o lojalności polaków, bo nikt z polaków nie jest lojalnym. Polityka ugodowa wyszła na szkodę rządowi, bo tylko wzmocniła polaków. Dosyć wspomnieć o bambrach pod Poznaniem. W ogóle trzecia część polaków, to spolszczeni niemcy. — Rozpraw polskich na zebraniach nie można dopuścić, bo brak jest urzędników, aby je dozorowali. Nauki polskiej w szkole zaprowadzić też nie można, bo wzmocniłaby ona polskość i wychowałaby urzędników, na których trudnoby było rządowi polegać. Zresztą i gazety mają prawo śledzenia zebrań polskich a to jest niemożliwem, gdy rozprawy nie toczą się w języku niemieckim. Język niemiecki jest „językiem panów“ i nie można żądać, aby niemcy uczyli się po polsku(:) Niemieccy wyborcy mają też prawo, aby zrozumieli sprawozdania posłów, wybranych w ich okręgu. Nie mogą zaś z prawa tego korzystać, jeżeli poseł mówi po polsku.

Poseł hr. Oppersdorff stawia wniosek, aby obrady o godzinie 12 skończyć, gdyż on i ks. Radziwiłł muszą się udać do Izby Panów w sejmie pruskim, gdzie jako pierwsi mają przemawiać. — Członkowie komisji wszyscy godzą się na to, uważając za słuszne, aby tak wybitni przedstawiciele kół interesowanych mogli brać udział w obradach.

Poseł Müller z Meiningen (wolnom.-lud.) uzasadnia swój wniosek i oświadcza. że frakcja jego cała solidarnie przy tym wniosku trwać będzie. Jeżeli rząd sądzi, że na ten wniosek zgodzić się nie może, to niech odrzuci cały projekt, ale też weźmie za to na siebie odpowiedzialność. Zakaz języków nieniemieckich na zebraniach nie pomógłby niemczyźnie, lecz pognębiłby przepaść dzielącą szczególniej ludność polską od niemieckiej.

Zakaz ten wyparłby też cały ruch polski ze zebrań publicznych do tajnych lub zamkniętych schadzek, nad któremi rząd zgoła nie miałby nadzoru. Prawdą, że polskie biuro prasowe pod kierownictwem Sienkiewicza wywołało w całym świecie wielkie oburzenie, ale to oburzenie istnieje i trzeba się z niem liczyć, bo szczególnie w Austrji może być dla naszych interesów bardzo szkodliwe. — Jeżeli rządowi brak urzędników, znających język polski, to winą jest szkoły, która według ogólnego zapatrywania nie spełnia swego zadania. W ogóle sprawę polską najskuteczniej rozwiązać może dobra szkoła, na którą ofiar żałować nie należy; natomiast polityka i ustawa o zebraniach sprawy polskiej nie rozwiążą.

Sekretarz stanu Bethmann-Hollweg po tych przemówieniach oświadcza, że swoje wywody rzeczowe odkłada do następnego dnia, kiedy będą obecni dwaj z panów, którym zamierza odpowiedzieć.

Poseł Vonderscheer (alzatczyk) występuje energicznie przeciw projektowi rządowemu, ostrzegając, że zakłóciłby on tylko spokój w Alzacji i powstrzymał zbliżenie alzatczyków do narodu niemieckiego. Alzatczycy przecież nie godzą się na to, aby dla nich stworzono wyjątek z krzywdą polaków, lecz żądają, aby wszystkim językom przyznano równe prawa. W tem żądaniu alzatczycy solidaryzują się zupełnie z polakami.

Poseł **Brejski** odpowiada przedewszystkiem p. Kolbemu, protestując stanowczo przeciw operowaniu wycinkami z gazet, jako dowodami przeciw całemu społeczeństwu. Polacy nie mają prasy partyjnej; na mocy wolności procederowej każdy może założyć gazetę, na którą ogół nie może wywierać wpływu, a więc też za jej wynurzenia nie odpowiada, bo są one wyrazem zapatrywania redaktora lub wydawcy. Polskie społeczeństwo nie może przedewszystkiem odpowiadać za to, co „Dzien. Berliński“ pisał w r. 1900. „Dz. Berl.“ po bankructwi spółki, która go założyła, przeszedł w ręce jednego z wierzycieli, a ten wydzierżawił go zecerowi. Ów zecer nie mogąc opłacać redaktorów, przyjmował wszystko, co mu nadsyłano, byle zapełnić łamy, i umieścił niejedno, co zarówno posłowie polscy jak kierujące sfery naszego społeczeństwa i szerokie koła ludu polskiego stanowczo potępiały. Była też wśród polaków opinja, że niejeden z owych artykułów pochodził z pod pióra szpicla policyjnego. Wskuteg tego ówczesny właściciel „Dz. Berl.“ odebral go zecerowi owemu i oddał w ręce innego wydawcy, a ów zecer poszedł na służbę do jednego z stronnictw niemieckich. — Rzecz więc jasna, że za to, co wówczas w „Dz. Berl.“ popisano, społeczeństwo odpowiadać nie może, jak nie odpowiada za głosy innych gazet, które są organami jednostek.

Co do spolszczenia bamberczyków i innych katolików niemieckich zaznaczył p. Brejski, że spolszczyli się oni dobrowolnie wskutek stosunków rodzinnych. Polacy nie mieli środków na to, aby ich gwałtem przerabiać na polaków, ale też nie mieli w tem interesu, żeby ich polszczeniu się przeszkadzać. Zresztą jeżeli ten lub ów niemiec się spolszczył, to są z drugiej strony całe powiaty, które przed laty kilkudziesięciu były jeszcze polskie, a w których dziś ludność mówi już tylko po niemiecku. Nie jest to dziełem rządu, lecz wynikiem naturalnych stosunków. Na pograniczach czysto niemieckich okolic ludność polska przesiąkała stopniowo niemczyzną, aż w końcu zupełnie w niej utonęła. W miastach jak Gdańsk i Toruń w pierwszej połowie XIX stulecia były polskie kazania dla ewangielików, a dziś ich nie ma, bo ludność niemiecka wchłonęła polskich ewangielików. — Polityka antypolska pobudziła wśród polaków tylko odporność i zniewoliła niejednego z nich, który już na wpół był zniemczony, że wrócił do własnego narodu przez szlachetne poczucie obowiązku popierania uciskanej braci. Co dziś w Prusach Zach. i Księstwie Pozn. jest niemieckie, to przeważnie zachowało się jeszcze z czasów polskich, kiedy to wskutek walk religijnych w Niemczech niemcy szukali przytułku i swobody w Polsce, zaludniając miasta i powiaty pograniczne.

W dalszym ciągu zbijał poseł Brejski punkt po punkcie zarzuty p. Kolbego, poczem co do projektu ustawy oświadczył, że polacy będą zadowoleni, jeżeli komisja paragraf siódmy będzie oceniała z tego samego punktu widzenia, co i inne części ustawy. Komisja działała według zasad następujących: Należy 1, całą sprawę zebrań i stowarzyszeń wyczerpująco uporządkować w drodze ustawodawstwa Rzeszy, 2, wykluczyć samowolę władzy policyjnej i 3, nie dopuścić do pogorszenia prawa obecnego w żadnej dziedzinie. Z tego też względu polacy przeciwni są przyznawaniu władzom krajowym prawa dopuszczania lub niedopuszczania rozpraw w innym języku niż niemieckim; to bowiem otworzyłoby szeroko [illegible] swobodzie policyjnej i oddałoby [illegible]ecką co do prawa zeb[illegible]ń zupełnie w ręce po-

licji. Ponieważ zaś według dziś w Prusach obowięzującego prawa policja rozpraw w języku nieniemieckim zabronić nie może, przeto § 7 a z nim cała ustawa pogorszyłaby dzisiejsze położenie ludności nie niemieckiej. Z tego powodu domaga się mówca, aby § 7 skreślono, a w razie przyjęcia go, żeby do niego dodano przepis, iż wszystkie języki ojczyste w Rzeszy niemieckiej mają być na zebraniach dozwolone.

Na tem obrady przerwano i odroczono do piątku.

Według przebiegu dyskusji wnosić można, że ostatecznie wniosek polaków zostanie odrzucony razem z projektem rządowym, a większość uzyska wniosek wolnomyślnych.

Wybory sejmowe czeskie.

Doniosłe znaczenie polityczne zyskują teraźniejsze wybory do sejmu krajowego w Czechach. Uwydatnia się tam wielkie zwycięstwo agrarjuszów i nadspodziewany upadek młodoczechów. Oto pierwszy biuletyn o wyborach w kurji gmin wiejskich:

Z 79 wyborców do sejmu czeskiego z tej kurji znany jest wynik z 73 okręgów. W tem było 58 wyborców ostatecznych, w 16 zaś przypadkach potrzebny jest wybór drugi. Młodoczesi, którzy dotychczas mieli 19 mandatów z tej kurji, stawali w 3 okręgach; z tych jeden przepadł im na rzecz agrarjusza. Pan Herold został wybrany, a pan Kramarz przychodzi do ponownego wyboru z czeskim radykałem Lisym. W innych okręgach wiejskich czeskich toczyła się walka głównie między agrarjuszami a stronnictwem czesko-katolickiem, to ostatnie jednakowoż dotychczas uzyskało tylko jeden mandat.

W okręgach niemieckich wybrano dotychczas przeważnie posłów kompromisowych wszystkich stronnictw niemieckich. W dwóch okręgach przeszli schoenererowcy.

Ogółem z pomiędzy 58 wybranych ostatecznie posłów z kurji gmin wiejskich jest 29 czeskich agrarjuszów, 1 młodoczech (Herold), 1 z czeskiej katolickiej partji ludowej, 1 samoistny agrarjusz, 2 niemców postępowych, 11 niem. agrarjuszów 5 niemców radykalnych, 2 z niemieckiej partji ludowej, 2 schoenererowców, 2 narodowo-niezawisłych (w tem minister Peschka), 1 wolny narodowy agrarjusz, 1 dziki.

W zestawieniu tem uderza głównie zupełny upadek młodoczechów a wzrost agrarjuszów. Jak pisze wiedeński korespondent „Nowej Reformy“, uważają tam za rzecz pewną, że i w kurji miast młodoczesi nie zdołają utrzymać wszystkich dotychczasowych mandatów. Młodoczesi więc, którzy mieli w poprzednim sejmie przeszło 60 mandatów i byli najsilniejszą partją czeską, zepchnięci będą na stanowisko drugorzędne, gdyż agrarjusze niezawodnie przewyższą ich co do liczby mandatów i kierujący wpływ w kraju przejdzie w ich ręce.

Skutki tego przeobrażenia stosunków w sejmie czeskim odbiją się jednakże o wiele silniej na stosunkach politycznych w radzie państwa. Już dziś, dzień po wyborze, obiegają pogłoski o rozbiciu „Narodnego klubu“, łączącego wszystkie stronnictwa czeskie w izbie posłów. Agrarjusze zechcą niechybnie wysunąć z wczorajszego zwycięstwa praktyczne konsekwencje i objąć ster polityki czeskiej, który dotychczas spoczywa jeszcze zawsze w znacznej mierze w rękach młodoczechów, a właściwie dr. Kramarza.

Agrarjusze nie są sentymentalni; widzieliśmy to przy ostatniej zmianie ministrów czeskich, więc niezawodnie bardzo szybko się doczekamy sporu domowego w obozie czeskim. Wyrugowanie zaś młodoczechów przez agrarjuszów nada polityce czeskiej nowy kierunek.

Przyznać trzeba, że polityka młodoczeska nie była zbyt szczęśliwa. Lawirując między skrajną obstrukcją a oportunizmem, narazili się młodoczesi na zarzuty nieszczerości i na ciągłe niepowodzenia. Wstydzili się firmy stronnictwa rządowego, zachowali się i w parlamencie i na zgromadzeniach wyborczych, — jak partja opozycyjna, ale równocześnie żądali korzyści partji rządowej. Nawet ich ministrowie nie byli pewni poparcia swego stronnictwa. Zniechęciło to wyborców, a w parlamencie nie przysporzyła ta polityka czechom przyjaciół.

Agrarjusze są w tym kierunku szczerszymi od dr. Kramarza [illegible] i w kampanji wyborczej o [illegible] że nie przyrzekali zbyt w[illegible] polu narodowem, prze[illegible] spokojnie przelicytować przez młodoczechów, wiedząc, że przyrzeczenia ich spełnić się nie mogą. Natomiast wystąpili z programem ekonomicznym wcale nie skromnym.

W tem leży jednak niebezpieczeństwo dla tych wszystkich, którzy nie są przyjaciółmi skrajnego programu klasowego. Żądania agrarjuszów czeskich znajdą bowiem sympatją i poparcie u agrarjuszów innych stronnictw tego pokroju, a kolor zielony, który zwyciężył wczoraj przy wyborach, wybijać się będzie na plan pierwszy w dalszej akcji parlamentu. Być może, że upadek młodoczechów osłabi nieco przeciwieństwo między czechami a niemcami, ale za to zwycięstwo agrarjuszów zaostrzy walkę klasową i ekonomiczną między interesami miast a wsi. Wynik wyborów w Czechach ma tedy wielkie znaczenie polityczne. —

Wiadomości polityczne.

Niemcy. (P. B. P.) Berlin, dnia 26 lutego 1908. (Z parlamentu niemieckiego.) Parlament zajmował się dziś nasamprzód projektem noweli do ustawy procederowej, dotyczącej zmiany §§ 126b i 129 w tym kierunku, że w przedsiębiorstwach rzemieślniczych tylko tym osobom wolno zatrudniać i kształcić uczniów, które ukończyły lat 24, w tym fachu, w którym ucznia chcą kształcić, albo sami przepisany czas spędzili na kształceniu się i złożyli egzamin na pomocników albo przez 5 lat samodzielnie rzemiosła się wyuczyli lub zatrudnieni byli, jako werkmistrz i którzy mają prawo do noszenia tytułu majstra z oznaczeniem rzemiosła. — Projekt uzasadnił i polecił przyjęcie go sekretarz stanu Bethmann Holweg, który przyznał, że złożenie odnośnych egzaminów i tytuł majstra nie jest jeszcze dowodem doskonałego wykształcenia fachowego lecz stwarza po większej części pod tym względem większą pewność, aniżeli dotychczas. Dalej ustawa ma się przyczynić do podniesienia i wzmocnienia stanu rzemieślniczego. W dyskusji mówcy wszystkich stronnictw zajmują stanowiska przychylne projektowi, chociaż nie tają, że jest on tylko małą cząstką tego, czego się spodziewano pod względem rewizji całej ustawy pracederowej. Konserwatysta Malkewitz stawił w końcu swej mowy wniosek o przekazanie projektu komisji, złożonej z 28 członków. — Centrowiec Euler spodziewa się po tej noweli podniesienia stanu rzemieślniczego i wyraża nadzieję, że odtąd rzemieślnicy sami synów swoich kształcić będą w rzemiośle i że także synowie z rodzin zamożniejszych więcej rzemiosłu będą się poświęcali. Tylko socjalista Albrecht sądzi, że nowela nie przyniesie rzemiosłu spodziewanych korzyści, że ona wkracza w wolność procederową i że lepsze wykształcenie fachowe osiągnie się nie przez egzamin, lecz przez dalsze wybudowanie systemu szkół uzupełniających i przez usunięcie „hodowli uczni“; zresztą zgadza się na przekazanie projektu komisji. — Z Koła Polskiego przemawiał poseł **Kulerski,** który oświadczył, że w zasadzie nie odrzucamy projektu, lecz obawiamy się, aby go w praktyce nie nadużywano do większego jeszcze szykanowania rzemieślników polskich aniżeli dotąd. Dziś, kiedy jesteśmy świadkami **niesłychanej walki przeciw Polakom której celem jest wytępienie** nas, nie możemy nikomu dowierzać. Dla tego też obawiamy się, że projekt ten oddany zostanie na usługi dążności germanizacyjnych w ten sposób, że naprzykład u rzemieślnika, chcącego kształcić uczni, nie będzie się zważało na fachowe jego zdolności, lecz na to, czy on włada dostatecznie niemieckim językiem. Jeżeli w komisji tę wątpliwość możnaby usunąć wtenczas będziemy głosowali za projektem — Po dalszych kilku przemówieniach odroczono obrady do dnia następnego. —

— (Z sejmu.) Berlin, 28 lutego rb. Kwestja polska wysunęła się na porządek dzienny z powodu uwag na czwartkowem posiedzeniu wygłoszonej przez posła Mizerskiego. Poseł Mizerski stwierdza nasampierw, że — ponieważ nowy minister spraw wewnętrznych podpisał projekt wywłaszczenia — polacy nie mogą się po nim spodziewać, ażeby on wyrównał niesprawiedliwości, na jakie polacy byli narażeni za jego poprzedników. A wszakże projekt wywłaszczenia wywołał nawet protesty wśród wszystkich niemców na wschodzie! — Jażdżewski podkreśla dziś z szczególnym naciskiem te same skargi. Minister — powiada — na głosy niemieckich posłów zaręczał, że starać się będzie o wzmocnienie niemieckiego żywiołu we wschodnich dzielnicach. Tak bywa zawsze! Ale nie słyszałem dotąd, ażeby minister choć jednem słowem był się oświadczył i z tem, że — dbać będzie także o ludność polską. Pytam się pana ministra. czy nie uważa za rzecz słuszną, uzasadnioną i sprawiedliwą, że wszyscy obywatele jednego i tego samego państwa winni być traktowani równo. Na posiedzeniu dzisiejszem przyszło do ostrego starcia o Towarzystwa wojackie ze strony centrum przeciwko ministrowi. — Po przyjęciu kilku tytułów etatu izba odroczyła się do soboty godz. 11. — Na porządku dziennym dalszy ciąg etatu ministerstwa spraw wewnętrznych.

— Posiedzenie Koła Polskiego w parlamencie odbędzie się w środę dnia 4 marca o godzinie 8 wieczorem.

— Berlin, 28 lutego. Przy obradach komisyjnych nad § 7 ustawy o stowarzyszeniach (paragraf o języku na zebraniach publicznych) przemawiał ponownie książę **Radziwiłł** żądając broni przeciwko swawoli pruskiej policji i przeciwko uciskowi żywiołu. — Bardzo ważnem było następne oświadczenie wolnomyślnego posła **Trägera**. „My paragrafu 7 absolutnie przyjąć nie możemy. Samowola ustawodawcza poszczególnych państw związkowych byłaby za wielka Najwyższy sąd administracyjny orzekł częstokrotnie, że nie wolno zebrań publicznych rozwięzywać dla tego, że na nich się używa polskiego języka. Od tego stanowiska my odstąpić nie możemy. Prawo kontroli nie może stać ponad prawem zgromadzania się. Tu chodzi poprostu o to, czy chcemy wydać polaków prusakom, czy nie! Co dotyczy „polskiego niebezpieczeństwa“, panuje pod tym względem szalona przesada. — Jednym z najszlachetniejszych uczuć jest przywiązanie do języka ojczystego. Tego uczucia nie wolno tykać. Natura buntuje się wobec każdego zamachu na język ojczysty. — Tyle wolnomyślny poseł. — Oświadczenie jest dla tego ważne, bo wolnomyślni mogą zadecydować o przyjęciu lub odrzuceniu § 7, głosując z partjami bloku lub przeciw nim z opozycją.

Rosja. Mitawa. W czasie ścigania dwóch terrorystów. jeden z nich zabił rewirowego. Wówczas żołnierz, stojący na straży przy koszarach, strzelił i zabił go. Drugi terrorysta umknął. Stwierdzono, że jeden z nich był skazany poprzednio na zesłanie do rot aresztanckich, zkąd zbiegł, drugi zaś zabił pastora.

— Tyflis. Jenerał gubernator kutaiski zobowiązał dyrektorów wszystkich szkół, aby ustanowili baczny nadzór nad pozaszkolnem życiem uczniów. Winni zaniedbania nadzoru będą karani na zasadzie praw stanu wojennego.

— Tomsk. Ograbiono pocztę, idącą z Barnaułu, na trakcie zmieniogrodzkim. Skradziono 35 000 rbl. i korespondencją. Sprawców napaści ujęto. Są to: rysownik planów dla partji emigrantów, pomocnik zarządzającego czytelnią miejską i urzędnik pocztowo telegraficzny. Pierwszych dwóch przestępcow zastrzeliło się. — Pieniądze odebrano.

Persja. Teheran, 28 lutego, Do szacha dano dwa strzały z rewolwera. Szach nieraniony, policjanci napastnika zabili.

Wiadomości z blizka i z daleka.

Poznań, dnia 29 lutego 1908

Uczmy dzieci czytać i pisać po polsku!

* **Wielkopolskie karty z pelikanem** sztuka 10 fen. są do nabycia wszędzie tam gdzie się sprzedaje telegramy gratulacyjne.

* **Dla naszych czytelników** przygotowaliśmy miłą niespodziankę. Pragnąc aby nasi czytelnicy otrzymali za pośrednictwem pisma naszego prawdziwie wartościowe dzieło, ofiarujemy wszystkim naszym abonentom znakomitej naszej autorki Marji Konopnickiej **Wybór pism.** Pisma Marji Konopnickiej zawierają najpiękniejsze prace naszej autorki i są wydane nader czołobnie z rysunkami niezapomnianego mistrza słowa i pędzla Wyspiańskiego, w przepysznej kolorowej okładce i zawierają stron **336.** — Oprócz pieśni i piosnek, obrazków i t. d. mieszczą się w zbiorze tym powieści: „W dolinie Skawy“, „Dym“, „Miłosierdzie gminy“, „W Wisienierskim forcie“, „Nimeza-ki“, „Ołupi Franek“. — Za nadesłaniem **tylko** 50 fen. przesyłamy wszystkie te powieści i poezje pod opaską franco. Upraszamy o jaknajspieszniejsze zgłoszenia, gdyż niewątpliwie pisma Marji Konopnickiej za tę bajecznie niską cenę będą wkrótce wyczerpane. Adresować: Fr. Chocieszyński Poznań-Posen. Przesyłka odwrotna.

* **Biuro** informacyjne Polskiego Centralnego Komitetu wyborczego i Biuro „Straży“ przy Alejach nr. 18, jest otwarte codziennie rano od 10—1, po południu od 4—6, w niedzielę i święta od 12—1. Adres: Dr. Tadeusz Jaworski, Poznań—Posen. Telefon 1640, tylko w godzinach od 10—1 i 4—6. — Prosimy o nadsyłanie wiarogodnego materjału jako to: zakazów i rozporządzeń policyjnych i administracyjnych, nadużyć komisarzów, landratów i urzędników stanu, akt sądowych i wyroków itp. — dla użytku posłów naszych.

* **Ojciec rodziny,** pilny, trzeźwy i niekarany, 36 lat, który utracił po 8 latach miejsce jako woźny przy landszafcie z powodu strejku szkólnego, prosi bardzo o jakiebądź zatrudnienie. Łaskawe zgłoszenia przyjmuje G. 100 Stanisław Spruciński, Dammstr. nr. 5, Posen.

* **Mężczyzna** 54-letni, mający za sobą wykształcenie gimnazjalne, mówiący 4 językami tj. polskim, litewskim, ruskim i niemieckim, poszukuje zajęcia. W braku innego przyjmie miejsce jako portjer hotelowy, fabryczny, albo w prywatnym jakim zakładzie lub domu, w Poznaniu, lub innem większem mieście. Łaskawe zgłoszenia proszę nadesłać pod literą v. P. 100 postlagernd Poznań-Jerzyce (Posen-Jersitz)

* **Walne zebranie Banku Przemysłowców** zagaił wczoraj o godz. 6 wieczorem na wielkiej sali bazarowej p. mec. Chrzanowski. Na przewodniczącego poprosił p. mec. Wolińskiego, który w dalszym ciągu powołał do pióra pp. Budzińskiego i Stan. Manna. Następnie zakomunikował p. dyr. Bryliński licznie zebranym członkom, iż w miejsce p. dyr. Więckowskiego, którego powołano do innego banku, Rada nadzorcza obrała jego dyrektorem; zebrani przyjęli tę wiadomość oklaskami. P. dyr. Bryliński podziękował w imieniu zarządu prasie poznańskiej za poparcie i pochlebne wyrażanie się o tej instytucji. Przystąpiono do punktu 2 porządku obrad: Wybór 4 członków Rady Nadzorczej. Wybrani zostali pp. Adamski Włodzimierz, Otmianowski Telesfor, Ziętkiewicz Bolesław i Rejminiak Piotr. Przy punkcie trzecim podaje pan dyrektor wyczerpujące sprawozdanie z czynności Banku, udzielając także bliższych objaśnień na zapytania zebranych co do poszczególnych pozycji. — P. mec. Chrzanowski odczytuje w krótkich słowach sprawozdanie Rady Nandzorczej. — Załatwienie punktu piątego: Sprawozdanie komisji rewizyjnej przypadło w udziale p. Preissowi, członkowi tejże komisji i proponuje 6 mk. za każde posiedzenie Rady Nadzorczej, na co p. mec. Chrzanowski w imieniu całej Rady Nadzorczej oświadcza, że Rada prosi o przyznanie jej tylko po 5 mk. za każde posiedzenie, nie chcąc wywołać dyskusji, któraby zeszła może na niewłaściwe tory. Przyjęto wniosek ostatni. Pod punkt szósty: podział zysków podała Rada Nadzorcza wniosek między innymi o przekazanie do rezerwy nadzwyczajnej 15 proc. zysków, oraz o udzielenie dywidendy na r. 1907 w wysokości 7 proc. Pan Frankiewicz Karol podaje wniosek, aby przekazać do rezerwy nadzwyczajnej tylko 10 proc., za to aby za rok 1907 dać członkom 7 i pół proc. dywidendy. Wniosek p. Frankiewicza został przyjęty. Następnie podziękowano dotychczasowemu p. dyr. Więckowskiemu za 20-letnią pracę przez powstanie z miejsc. W skład komisji rewizyjnej na rok 1908 wchodzą pp. Kontrowicz, Frankiewicz, Paczkowski i Szramkiewicz. — Na tem skończono obrady. Nad punktami 3, 4, 5 i 6 wywiązały się dyskusje, które spowodowały, że zebranie przeciągnęło się do 10 wieczorem. Sprawozdanie w liczbach umieściliśmy już w piśmie naszem.

* **Poznań.** Hrabina Potulicka z Potulic kupiła dom z ogrodem na Ostrówku nr. 12 za cenę 58 tysięcy marek, przy wpłacie 30 tysięcy marek od wdowy pani M. Schoen. Nieruchomość tę podarowała pani hrabina P. Siostrom Miłosierdzia u Filipin na Śródce.)—(W czwartek wieczorem przed wielkim upustem nad Wartą pewien woźnica chciał wjechać z ciężkim wozem nad brzeg wody aby wóz nieco oczyścić. W tem poślizgnął się wóz i wpadł do wody. Z trudem zdołano wyratować konie od utonięcia, woza zaś dotąd jeszcze nie wydobyto.)—(Na Ostrówku przed domem nr. 6 przejechał wóz kolei elektrycznej chłopca szkolnego, który ku tej kolei pędził. Chłopiec odniósł lekkie okaleczenie na głowie.)—(Do lazaretu miejskiego odstawiono 3 letniego chłopczyka, błąkającego się na ulicy Wodnej.

Papierosy „Oświata“ 6579
na 1½ fenygową sprzedaż są doskonałe.
Do nabycia w każdym lepszym interesie.

* **Wykłady Ludowe imienia Adama Mickiewicza.** W niedzielę d. 23 lutego wykładać będą na starej sali bazarowej: 1) p. dr. Hącia: „O organizacji Spółkowej.“ 2) p. dr. Zdzisław Leitgeber: „O wojnach kozackich.“ Początek o godzin. 5. — Wstęp bezpłatny. Ze względu na znaczne koszta uprasza się o datki dobrowolne. Wydział.

* **Z teatru.** Dziś w sobotę 29 lutego rb.: „Na swojską nutę.“ 4 obrazy z życia, przez Z. Przybylskiego. Ceny zwyczajne. — W niedzielę po południu o godz. 3: „Balladyna.“ Ceny do połowy zniżone. — Tego dnia wieczorem: „Na swojską nutę.“ Ceny zwyczajne. — W poniedziałek: „Porwanie Sabinek.“ Ceny do połowy zniżone.

* **Żywy dziennik** na rzecz kasy emerytalnej Tow. Dziennikarzy i Literatów Polskich odbędzie się w poniedziałek, dnia 9-go marca rb. na starej sali Bazarowej. Łaskawy współudział przyrzekli pp. Kościelscy, p. Marja Mieczkowska (Michał Bończa), pp. redaktor Kaźmierz Puffke, Seweryn Wrzesiński, Lucjan Osten, Walery Łebiński, dr. Bolesł. Marchlewski, dr. Marjan Seyda, dr. Tadeusz Jaworski, prof. dr. Stanisław Karwowski, dr. Michał Sobeski, dr. Adam Karwowski. Program urozmaicony, niewątpliwie zachęci do licznego udziału publiczności, zwłaszcza ze względu na cel szlachetny wieczoru. Bliższe szczegóły później. Komitet.

* **Wieczór amatorski** w Bazarze dnia 2 marca będzie prawdziwą ucztą, artystycznie urządzoną przez panią M. K., znaną literatkę i filantropkę, która nietylko nie szczędzi zabiegów, aby przysporzyć dochodu dla biednych, ale nadto ofiarowała swój utwór sceniczny, który będzie niezawodnie wielką atrakcją. Bilety po 3, 2 i 1 mk. można zamawiać u p. Droste w Bazarze.

* **Pan dr. Romuald Paczkowski** osiedlił się jako adwokat w Poznaniu przy ulicy Teatralnej nr. 3 a, na co zwracamy uwagę na ogłoszenie w dzisiejszym numerze.

* **Spółka „Rabatt Hermes“** przesyła nam następujące pismo: Na odnośne liczne zapytania donosimy na tej drodze, że dodatek do spisu członków, który wykazuje przeszło 120 nowych członków ukaże się za kilka dni. Pomiędzy członkami zaprowadzone są już wszystkie branże kupieckie, tak że szanowna publiczność na wszelkie zakupy swoje wszędzie żądać może zielonych znaczków rabatowych. Do dnia dzisiejszego wykupiono już 150 książeczek rabatowych za mk. 600. Zgłoszenia nowych członków przyjmuje się w biurze Towarzystwa plac Wilhelmowski 17 I.

* **Złe skutki** prześcigania się w jaździe. Gospodarzowi P. z Kalwów zachciało się wyścigów z pewnym piekarzem z Więckowic, przyczem P. spadł z woza. Konie rozbiegały się, pędząc z taką szybkością, że gospodarz C. z Lusówka, który był jechał po drzewo do lasu w Dąbrówce, nie zdążył zboczyć z drogi. Skutek był ten, że dyszel od rozbieganej powózki wbił się jednemu z koni gospodarza C. w brzuch i złamał się. C. uszedł śmierci, chroniąc się pod własny wóz. Zabity koń miał wartość 300 marek, za tydzień miał się ożrebić. — Skarga o odszkodowanie już podana. Nie minie ich zasłużona kara.

* **Właściciel** Paczkowski z Psarskiego sprzedał swe 322 morgowe gospodarstwo bankowi Drwęski-Lipiński w Poznaniu za 133,000 marek.

* **Przeciw ustawie** wyrzucającej nas z gleby ojczystej, głosował książę Ernest szlezwicko-holsztyński, brat cesarzowej niemieckiej.

* **Śrem.** W gimnazjum tutejszem 8 prymanerów złożyło egzamin dojrzałości, 2 uwolniono od egzaminu ustnego.

* **Dopiewo.** Dom chałupnika Tomczaka spłonął doszczętnie. Zamieszkiwał dom ten stróż nocny Olejnik. Przyczyna pożaru nie znana, przypuszczają jednak podpalenie.

* **Gniezno.** Młoda parka, 18-letni gimnazjasta i 21-letnia panienka, oboje z Poznania i dzieci poważanych rodziców, zajechali do hotelu. Tego samego dnia wieczorem napisał młodzieniec list do swego brata w Poznaniu, aby mu niezwłocznie przysłał pieniędzy, gdyż w przeciwnym razie będzie zmuszony sobie i swej ukochanej odebrać życie. Następnego dnia rano otrzymał młodzieniec telegram, w którym mu brat donosi, że pieniądze z pewnością nadejdą. Pojmujemy przerażenie parki, gdy o godz. pół do 9 zamiast oczekiwanego listonosza z pieniędzmi, ujrzeli brata wraz z komisarzem policyjnym. Komisarz odebrał młodzieńcowi rewolwer z 5 nabojami, a młodą parkę południowym pociągiem pięknie i grzecznie przywieziono do Poznania.

* **Rawicz.** Gospodarz W. w N. wróciwszy późno z gościńca, przenocował u swego przyjaciela J. Oboje położyli się do snu w jednej izbie. Nad ranem spostrzegł J. jak jego kolega W. krzątał się około jego rzeczy. Na zapytanie co on tu przy jego garderobie szuka, odrzekł W., że szuka zapałek, poczem się oddalił. Podpadło to J., który niezwłocznie przedsięwziął rewizją i przekonał się, że brak znacznej sumy pieniędzy, którą jeszcze miał przy kładzeniu się na spoczynek. Przyłapany przyznał się do czynu i przyrzekł w niedługim czasie oddać pieniądze. Ponieważ dotąd nie dotrzymał słowa, wdrożono przeciw W. śledztwo o kradzież.)—(Przed kilku dniami zmarła tu młoda kobieta, Menzel, matka kilkorga dzieci drobnych, w połogu. Do chorej w krytycznej chwili zawezwano zamiast akuszerki — „mądrą“, która z powodu nieumiejętności przyczyniła się do śmierci Menzelowej. Pochowane zwłoki zostały wykopane, celem obdukcji.

* **Oborniki.** (Samobójstwo). Dnia 26 bm. o godz. 7 rano zastrzelił się w Ludomkach brat właściciela Ludomek, 33-telni Stefan Dembiński, prawdopodobnie w napadzie rozstrojenia umysłowego. Zmarły pełnił obowiązki urzędnika gospodarczego.

* **Żerków.** W niedzielę, dnia 23 lutego rb. odbyła się zabawa Towarzystwa śpiewackiego „Lutnia“. Odegrano dramat Juljana z Poradowa „Przeor Paulinów.“ Amatorzy wywiązali się wybornie z powierzonych ról. Sala była przepełniona publicznością. Prezesem „Lutni“ jest pan Domagalski, któremu się prawdziwa wdzięczność należy, za wyborne kierownictwo Towarzystwem.

* **Kempno.** Robotnika L. tu stąd skazała izba karna w Ostrowie na sześć miesięcy więzienia za włamanie się w celu kradzieży.)—(Dziewięcioletnie dziewczę najechał wóz w tych dniach i złamał jej nogi.

* **Krotoszyn.** Zarząd gminy Konarzewo (jak donosi „Tageblatt“ poznański) zgodził się jednogłośnie na zmianę nazwy miejscowości na „Hahnau.“

* **Racibórz.** Sąd przysięgłych skazał 22-letniego kupca Ernesta Beyer, który zamordował swoją kochankę, 24-letnią gospodynią Anna Ullmann na śmierć.

* **Szczecin.** Porucznik Bruno Brunn z 34 pułku piechoty zastrzelił się w koszarach.

* **Szczecin.** Kat Schwietz ściął w czwartek robotnika Fryderyka Zigana. Zigan w maju roku przeszłego zabił wystrzałami i uderzeniami królewskiego leśniczego Krügera.

* **W Podgórzu** w Galicji, w kaplicy parafjalnej, pobłogosławionym został dzisiaj związek małżeński pomiędzy p. dr. Ludwikiem Stopką, profesorem przy gimnazjum w Podgórzu, a panna Marją Szmytówną, wnuczką śp. Leona Wegnera, znanego i zasłużonego historyka i posła do sejmu pruskiego i żony jego Bronisławy z Jarochowskich.

* **Nowy Jork.** Parlament w Massachussets uchwalił, aby władze miejscowe zniewolić do nakazania dokonywania dziesięciorakich prób przywołania do życia każdych zwłok zmarłych. Stawiający wniosek oświadczyli, że na 1000 pochowanych ludzi dwoje jest żywcem pochowanych. Wniosek podał dr. Dirwell, profesor uniwersytetu Harvard, który także o mało nie był żywcem pochowany.

* **Kalendarz.** Niedziela, d. 1 marca rb. Albina b. Wschód słońca o godz. 6 minut 50, zachód o godz. 5. min. 36.

Poniedziałek, dnia 2 bm. Heleny ces.

Ruch w Towarzystwach.

* **Zwyczajne** zebranie Koła Tow. Rękodzielników odbędzie się w niedzielę, dnia 1 marca wieczorem o godz. 7 w sali Domu Katolickiego. Na porządku obrad wykład oraz inne ważne sprawy. Zarząd.

* **Zwyczajne** zebranie Towarzystwa Ogrodniczego odbędzie się w niedzielę, dnia 1 marca o godz. 2 po poł. w Domu Katolickim. Zarząd.

* **Miesięczne** zebranie Towarzystwa mularzy odbędzię się w niedzielę, dnia 1 marca wieczorem o godz. 6 w lokalu Tow. Na porządku obrad odczyt. Zarząd.

* **Walne zebranie** Tow. Kucharzy na miasto i prowincją poznańską odbędzie się w poniedziałek dnia 2 marca o godz. pół do 4 po południu w Domu Katolickim. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy. — W dniu tym na intencją Tow. odprawi się msza św. rano o godz. 7 w kościele św. Marcina, a wieczorem wspólna zabawa. Zarząd.

* **„Lutnia.“** Kwartalne zebranie członków wszystkich czynnych i nieczynnych odbędzie się w środę, dnia 4 marca o godz. 9 na naszej salce przy Starym Rynku nr. 80, I ptr. w podwórzu. Na porządku obrad: 1) Komunikaty zarządu. 2) Wnioski. 3) Wolne głosy. — Ćwiczenia odbywają się w poniedziałki, środy i piątki, dla chóru żeńskiego we wtorki i piątki, dla chóru męskiego. Nowych członków przyjmujemy w te same wieczory. Zarząd.

* **Związek kupców podróżujących.** Miesięczne zebranie odbędzie się w niedzielę dnia 1 marca o godz. 10 przed południem w restauracji pod „Bernardynami.“ Zarząd.

* **Zwyczajne** zebranie Tow. wstrzemięźliwości „Jutrzenka“ odbędzie się w niedzielę dnia 1 marca wiecz. o godz. 7 i pół na sali Dominikańskiej. Na porządku obrad odczyt. Zarząd.

* **Zwyczajne** zebranie katol. Tow. Rzemieślników polskich w Poznaniu odbędzie się w poniedziałek dnia 2 marca wiecz. o godz. 8 i pół na sali Domu Katolickiego. Na porządku obrad referat o wystawie poznańskiej. Zarząd.

* **Zwyczajne** zebranie Tow. handlarzy wiktuałów w Poznaniu odbędzie się w niedzielę, dnia 1 marca w lokalu p. Strzeleckiego przy Nowym Rynku o godz. 7 i pół wieczorem. Zarząd.

* **Towarzystwo** Zoologiczne w Poznaniu urządza w poniedziałek dnia 2 marca o godzinie 8 i pół wiecz. na sali hotelu angielskiego (Keilera), przy ulicy Fryderykowskiej zabawę zimową połączoną z urozmaiconym programem. Zarząd.

* **Zwyczajne** zebranie Tow. polsko-kat. Terminatorów pod wezw. św. Alojzego w Poznaniu odbędzie się w niedzielę, dnia 1 marca o godzinie 4 i pół w Domu św. Józefa. Na porządku obrad wykład. Zarząd.

* **Towarzystwo** Młodzieży polsko-katol. pod wezw. św. Stanisława Kostki w Poznaniu. Msza św. na intencją rozwoju Towarz. odprawi się w niedzielę, dnia 1 marca rb. o godz. 8 rano w kościele Panny Marji przy tumie. — Zarazem przypominamy szanown. członkom, że zebranie Tow. odbędzie się dopiero w czwartek, dnia 5 marca o godzinie 9 wieczorem. Zarząd.

* **Baczność stelmachy!** Zebranie filji stelmachów P. Zw. Zaw. odbędzie się w niedzielę, 1 marca o g. 2 w lokalu p. Kubickiego, Wielkie Garbary 44, Zarząd.

* **Wielki wiec robotniczy.** W niedzielę 1 marca odbędzie się na sali p. Gollana, ul. Wilowa 71 (Dolna Wilda) o godz. pół do 1 wielki wiec robotniczy. Zarząd Polsk. Zw. Zaw.

* **Jerzyce.** Miesięczne zebranie filji robotników P. Zw. Zaw. odbędzie się w niedzielę, 1 marca o godz. 4 po południu w lokalu p. Jankowskiego, ul. W. Berlińska 69. Po zebraniu zabawa członków.

* **Jerzyce.** Zwyczajne zebranie Towarzystwa Przemysłowców w Jerzycach odbędzie się w poniedziałek, dnia 2-go marca o godzinie 8 wieczorem w lokalu Tow. u pana Marcinkowskiego. Zarząd.

* **Jerzyce.** Zwyczajne zebranie Towarzystwa Młodzieży polsko-katol. w Jerzycach odbędzie się w niedzielę dnia 1 marca po południu o godz. 5 w lokalu p. Sellmanna, W. Berlińska nr. 18. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy. Zarząd.

* **Murowana Goślina.** Tutejsze Tow. Przemysłowe urządza w niedzielę, dnia 1-go marca przedstawienie amatorskie. Odegrane będą dwie sztuki: „Chłopi arystokraci“ i „Błażek opętany.“ Po przedstawieniu skromna zabawa. Czysty dochód z przedstawienia przeznacza się na uposażenie bibljoteki Towarzystwa. Zarząd.

* **Śrem.** (Towarzystwo organistów w Śremie.) Działo się dnia 20 lutego rb. Na dzień dzisiejszy zwołane walne zebranie Towarzystwa organistowskiego na Śrem, Gostyń i okolicę zagaił p. Sawicki organista z Gostynia. Przewodniczącym był p. Wiktor Kozłowski ze Śremu. Po sprawdzeniu przybyłych członków i przeczytaniu uniewinień nieobecnych przyjęto dwóch nowych członków, któremi są: Wacław Kozłowski ze Śremu i Piotr Klóska z Wieszczyczyna. Następnie po przeczytaniu protokółu z ostatniego zebrania w Gostyniu z dnia 27 września 1907 wybrano pana Wiktora Kozłowskiego ze Śremu wiceprezesem w miejsce pana Ullmana, który się wyprowadził. Delegatem obrany p. Sawicki, któremu polecono na zebraniu Związku uregulować opłaty za członków Towarzystwa naszego. Miesięcznik „Śpiew kościelny“ uradzono dalej abonować, z którego korzystać mają pp. koledzy w następujących miejscowościach i w tym porządku: 1) Dalewo, 2) Brodnica, 3) Śrem, 4) Wieszczyczyn, 5) Dolsk, 6) Kunowo, 7) Stary (Alt) Gostyń p. Gostyń, 8) Krobia (Kröben), 9) Borek, pan Bolewicki i 10) Gostyń. Następnie radzono nad tem, w jaki sposób najlepiej zabezpieczyć się na przypadek choroby, poczem pan Sawicki miał bardzo pouczający wykład o regestrowaniu organów. — Po sprawdzeniu stanu kasy polecono kasjerowi wypłacić wdowie po koledze Franciszku Kamińskim 20 mk. Przyszłe zebranie odbędzie się w Gostyniu w sierpniu wrześniu.

Ignacy Bylicki, sekretarz.

Obrona prawna.

* **Panu** L. D. w P. Pan masz prawo żądać zwrotu zadatku i w razie potrzeby skarżyć o to do sądu.

* **Panu** M. Sch. w W. Pana zapytania nie rozumiemy, więc też żadnej odpowiedzi Panu dać nie możemy.

* **Pani** O. X. Według naszego zdania należą do wyprawy odzież i bielizna oraz pościele, a do posagu pieniądze. Aussteuer i Ausstattung mają według naszego zdania to znaczenie, że do tego należy wyprawa i posag, a do drugiego tylko wyprawa sama.

Od Redakcji.

* **Panu** „Weel“: Adres „Straży“ podajemy tak, jak nam przesłała „Straż.“ — Są karty wielkopolskie i znaczki, kto chce może na karty wielkopolskie znaczki nalepiać. — Znaczki są obecnie wszystkie po jednej cenie.

Wiadomości handlowe.

Poznański targ na bydło z dnia 28-go lutego rb. (Sprawozdanie urzędowe). Zwieziono lub spędzono:

61	sztuk	bydła rogatego
186	„	cieląt
25	„	owiec
7	„	kóz
332	„	tłustych świń
90	„	chudych „
424	„	prosiąt

Razem 1124 sztuk zwierząt.

Płacono za 50 kilogramów wagi żywej:

Rogacizna: Wołczaki i jałowice I kl. 40,00 mk., II kl. 34—37 mk., III kl. 27—29 mk., Buhaje I kl. 41—43 m., II kl. 34—37 m., III kl. 27—29 m. Krowy I kl. 33—35 m., II kl. 27—30 mk., III kl. 21—24 mk.

Krowy dojne: I kl. 000—000 mrk., II, kl. 270—330 mk., III kl. 160—220 mk.

Cielęta: I kl. 48—00 m., II kl. 38—43 m., III kl. 31—35 mk.

Owce: I kl. —37— mk., II kl. —32— m., III kl. —00— mk.

Nierogacizna: I kl. 42—43 m. (niektóre wyżej), II kl. 40—41 marek, III kl. 37—39 marek, IV kl. (maciory) 36—40 marek.

Świnie średnie (warchlaki): 24—42 marek za sztukę.

Prosięta za parę 15—24 marek.

Interes był spokojny. — Targ uprzątnięto.

Poznań, 28 lutego rb.
(Urzędowe sprawozdanie targowe miasta Poznania podług zestawienia policyjnego.)

Inne artykuły:		Cena najwyższa m.	Cena najniższa m.	Cena przeciętna m.
Słoma snopkowa za 100 kg.		5,—	4,50	4,75
Siano	„	8,—	7,—	7,50
Groch na paszę	„	—,—	—,—	—,—
Ziemniaki	„	4,—	3,50	3,75
Wołowina (od łopatki	za 2 kg.	1,60	1,40	1,50
Wołowina (od brzucha	„	1,50	1,30	1,40
Wieprzowina	„	1,60	1,40	1,50
Cielęcina	„	1,60	1,40	1,50
Skopowina	„	1,60	1,40	1,50
Słonina	„	1,60	—,—	1,60
Masło	„	3,—	2,40	2,70
Łój wołowy	„	1,20	1,—	1,10
Jaja	za kopę	3,40	3,20	3,30

Za wszelkie ogłoszenia i reklamy nie bierze Redakcja żadnej odpowiedzialności.

Kufeke
Tysiąckrotn. wypróbow. pożywienie przy biegunce, rozwolnieniu, katarze kisz. i t. d.
mączka dla dzieci i chorych.

Fabryka papierosów i tureck. tytuni „WULKAN“ I. F. J. Komendziński w Dreźnie
zwraca Szanownym Amatorom łaskawą uwagę na swoje papierosy i tureckie tytunie, które we wszystkich główniejszych odnośnych handlach są do nabycia.

Mydła Zwierzyńskiego zdobywają sobie coraz więcej konsumentów!

Nowe kursy handlowe

rozpoczynają się w mojej szkole handlowej dnia **2 kwietnia.** **Gruntowna, praktyczna** nauka przez doświadczone i rutynowane siły nauczycielskie. **Osobny kurs uzupełniający** w stenografii i pisaniu maszyną dla **stenotypistów** do perfekcyi w pisaniu 100 zgłosek w minucie; pisanie w debatach do 150 zgłosek. — **Prospekt na żądanie.** — Praktyczne podręczniki o książkowości i wekslach w języku polskim i niemieckim własnego nakładu. Wysyłka za zaliczką. — **Rewizye i regulacye ksiąg handlow. i gospodarczych.** 1131

Teofil Preiss, Dyrektor
Zakład założ 1893 r. ul. św. Marcina 64 II p. Telefon nr. 1983,
Zgłoszenia i prospekty **także ulica Nowa 7** w składzie.

W. Eibich
w Poznaniu
ulica Wrocławska nr. 60.
Rok założ. 1790.

Tygodnie inwentury!!

Z powodu inwentury, udzielam przy zakupnie każdego przedmiotu 10% rabatu. Jako nowość polecam: **Samogrające harmoniki,** która 1000 sztuczek wygrywają, potrzeba tylko mieszek rozciągać i stykać. Cena takiej harmoniki z pakunkiem i franko przysłaniem tylko 25 marek. — **Trombino! jest to trąbka,** na której także każdy natychmiast bez wszelkiej nauki sztuczki do tańca i śpiewu grać może. Cena **tylko** 6 mk. 50 fen., lepsze wykonanie 10 mk., nadzwyczaj mocne wykonanie 12 mk. — **Cytra,** na której każdy, dziecko i starszy, bez wszelkiej nauki natychmiast polskie i niemieckie piosenki i do tańca grać może. Cena **tylko 9 marek,** lepsze **12, 15, 18 i 20 mk.**

Dalej poleca **fabryka Eibicha** specyalnie budowaną harmonikę **Sokoła** (2 klucze i 2 rzędy głosów), bardzo mocno budowana i silna jak organy w głosie, **tylko** za 4 mk., lepszej budowy 3 rzędy głosów i 3 klucze, 5 mk., najlepsze, 4 rzędy głosów i 4 klucze 6 marek. — **Kościuszki** harmonika wcale nie do zepsucia, 5 lat gwarancyi, miechy tylko z baleczek, niklową blachą całkiem okute, 2 rzędy głosów i 2 kl., tylko 7 mk., 3 klucze 8 mk., 4 klucze 10 mk. **Harmonika** 6 kluczy prawdz., 138 głosów tylko 15 mk. **Skrzypce** dla każdego gracza, imponujące, wartość 10 mk., tylko 6 mk. z smyczkiem. **Skrzypce** lepszego gatunki z pudełkiem i smyczkiem tylko 10 mk. **Skrzypce** dla preparand. z pudełkiem i smyczkiem tylko 12 mk. **D. Klarnety** czarne z 5 klapami na wałkach mosiężne tylko 6 mk. **A. B. C. D. i Es. klarnety** z 6, 7, 8, 10, 12 klapami od 10 do 30 mk. i. t. d. **Fletowersy trąbki, bębenki** dla szkół, muzyki orkiestrowej i straży ogniowej. **Cello i kontrabasy** w różnych gatunkach. Do **akordowej i gitarowej cytry** także **nuty.**

Zamówienia odsyła się pod największą zadowalniającą usługą przez pocztę. **Polskie i niemieckie cenniki** na żądanie gratis i franko.

Aby uniknąć zwłoki w przesyłkach proszę adresować wyraźnie jak następuje: **W. Eibich, Posen, Breslauerstr. 60,** oraz proszę swój adres własny dokładnie podać.

Poświadczenie. Przed 3-ma laty sprowadziłem od Wgo Pana harmonikę dla Kaźmierza Turka w Bukowcu. Harmonika ta pomimo silnego prawie codziennego grania do dziś dnia się nie zepsuła, lecz jest dobra i głos ma przyjemny. — Teraz mam znów sprowadzić harmonikę lecz wielką, osobnej budowy, na 8 kluczy t. j. 180 głosów, proszę przeto uprzejmie Wgo Pana przysłać mi główny cennik na harmoniki lub 8-mo chórowej harmoniki przynajmniej ilustracyę i cenę

Z poważaniem **J. T.**

W **niedzielę dnia 8-go marca br.** odbędzie się **o godzinie 1 w południe** na sali pana **Badera** w Buku

Zwyczajne
walne zebranie

niżej podpisanego Banku,

PORZĄDEK OBRAD:

1) Sprawozdanie kasowe za r. 1907
2) Uchwała co do przyjęcia bilansu, podziału zysków, oraz udzielenia pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej.
3) Wybór dwóch członków do Rady Nadzorczej.
4) Uchwała co do wysokości brania depozytów, zaciągania pożyczek przez Bank i udzielenia pożyczek członkowi § 37 ustaw.
5) Uchwała co do wysokości funduszu rezerwowego.
6) Zmiana statutów.
7) Wynagrodzenie Rady Nadzorczej.
8) Wnioski (fundusz emerytalny).

Buk, dnia 19. lutego 1908.

Am **Sonntag, den 8-ten März d. J.** wird um **1 Uhr Mittags** im Saale des Herrn **Bader** in Buk eine

Ordentliche
Generalversammlung

der unterzeichn. Bank stattfinden.

TAGESORDNUNG:

1) Kassenbericht für das J. 1907.
2) Beschlussfassung über die Annahme der Bilanz, Teilung des Gewinns und Dechargirung des Vorstandes und des Aufsichtsrates.
3) Wahl zweier Mitglieder zum Aufsichtsrat.
4) Beschlussfassung über die Erteilung der Vollmacht Depositen anzunehmen, Anleihen in den Banken zu nehmen, und Anleihen an Mitglieder zu Ertheilen § 37 der Statuten.
5) Beschlussfassung über die Höhe der Reservefond.
6) Statutenänderung.
7) Honorirung des Aufsichtsrates.
8) Anträge (Emeritenfond).

Buk, den 19. Februar 1908.

BANK LUDOWY W BUKU

Eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftpflicht.

RADA NADZORCZA **DER AUFSICHTSRAT**
przewodniczący **X. Niziński,** Vorsitzender. 1062

---

2 odstawione garnitury do salonu,

BUFET MAH. z płytą marmurową, **używany,** nadający się do lokalu restauracyjn. **są tanio do sprzedania.**

Dankowski & Sp.
Największy i najstarszy polski magazyn mebli.
Poznań, ulica Wilhelmowska 20. 1099

Teatr Apollo

Dzisiaj w niedzielę
2 wielkie
galowe przedstawienia
doskonałego 1167
marcowego programu
pomiędzy innemi
Les D' Orville's
Nowość! Nowość!
Siła w zębach!
jazda na zębach przez salę.
Paweł Backer, humorysta.
Początek przedstaw. o godz. 3 i pół i 7 i pół. W dnie powsz. o godz. 8 i pół. Po połud. ceny nizkie. Wstęp 30 fen. Dzieci mają do wszelk. przedst. wstęp wolny.

Lyra kołowce

uznane jako najlepsz. koła niedoścignione w gatunku i dekorac.
Kompletnie 53.00 do najelez gumą od M. gancciej.
Inksusowych modeli.
Gwaran. 5 letn. podług katal.
Żądaj Pan bezpłat. przesyłki mego najnow. bogato ilustr.
wspaniałego katalogu
z korzystnem cennikiem dla czytelników pisma naszego o kołowcach **Lyra,** o artykułach zapotrzeb. dla kołowców,

maszyn do szycia, maszyn do prania i wyżdżym. wózków dziecięc., zegarków, broni, instrument. muzycz. tow. stalowych, skórzanych i luksusowych. — Poszukuje się sprzedając. z drugiej ręki.
Richard Ladewig Prenzlau Postfach 191

Poszukuje się kupna
gospodarstwa

począwszy od 25—35 mg. dobrej ziemi z masywnemi budynkami i z żywym i martwym inwentarz. Spieszne zgłoszenia przyjmuje **Fr. Losiak,** W. Garbary 36.

św. Marcin 63 III w podw. jest pokój i kuchnia do wynaj. Zapytać się w składzie cygar.

GOSPODARSTWO
21 morg. dobrej ziemi przy trakcie kolejow. blisko miasta, mam do sprzedania lub dzierżawy.
Restauracja w dobrem biegu jest tanio do kupna lub dzierż.
Zgłoszenia przyjmuje
Helczyk, Hohensalza.

Dobry gościniec

na wsi z 6 morg. przedniej ziemi jest przy wpłacie najmniej 15 tysięcy marek do sprzedania. Bliższych wiadomości udziela
Bracia Lange 1149
destylacya w Poznaniu.

Zamierzam sprzedać natychmiast moją 1150
posiadłość z restauracją
skład. się z nowego domu mieszkalnego, przybudowania, kręgielni ogrodu z kolonadą.
Dalej mam jeszcze do sprzedania
wielkie gospodarstwo
obejm. 150 mrg. z pokład. żwiru przy szosach do użytku i 180 mg. ziemi pod ogórki około jeziora i lasu położonej, 5 minut od miasta. Zgłoszenia przyjmuje
Ernst Krieger, Kurnik.

Potrzeb.: **Urzędnik** do Polski na 400 rubli, **pisarze** w starsz. wieku, **kucharze, służący** kaw. i żon., **ogrodnik** z usł. i polow. kaw. i żon., **włódarze** z zacięźn, **kowale, maszyniści** na wysoki kontrakt, **stelmach** z zacięźn. **gospodynie** z gotow., **panna służ., bona** i kilka familii **ludzi** na deput., **kuchmistrzyni** do dworu, **kucharka** do Poznania, **torfiarz** na wysoki kontrakt **strzelec** kaw. z usługą. 1152
Pośred. miejsc, Stellenvermittler
Stanisław Tuczyński,
Posen, Ritterstr. 10. (Telf. 1644.)

Maszynista

metalowy poszukuje zaraz lub od 1 kwietnia **posady.**
Zgłoszenia do ekspedycyi Wielkopolanina pod nr. 1156.

Do samotnego pana w Poznaniu potrzebna od kwietnia
służąca

do wszelkiej pracy. Zgł. piśm. do eksped. Wielkop. pod nr. 1170.

Trzy handle (1139 na każdy interes stósowne, z dużemi oknami wystawnemi i **1 sklep,** w którym się znajduje interes wiktualny od 25 lat zaprowadzony, w dobrym położeniu, przy rynku są do wynajęcia z pomieszkaniem lub bez. Handel 1 w którym od lat 20 interes rzeźnicki jest zaprowadzony w najlepszym położeniu, wydzierżawię rzeźnikowi. (1139
K. L. Gierczyński, Buk.

Zakład pracy domowej
w Śremie

przyjmuje nowe uczennice **dnia 22 kwietnia** za poprz. edn zgłoszeniem się. (1088
Śrem-Schrimm.
Szczerbińska, przełożona.

Zaraz a zwłaszcza od kwietnia mam dobre i wysoko płatne miejsca dla wszelkiej służby dworsk. i tak dla: **gospodyń, kuchmistrzyń, bon frebl.** I i II kl., **panien służ., pokojowych, kucharek, nianek, praczek, panien** do dzieci, oraz **służących, ogrodników, kucharzy** żon, **włódarza, stangretów.** Proszę już zarazem z całem zaufaniem zgłaszać się do mnie. (1160
Adr.: **Ant. Wesołowska,**
Stellenvermittlerin
Poznań-Posen, Wilhelmstr. 18 I.
Telefon 1645.

Dom. Tworzymirki,
per Kunowo, (Kunthal)
poszukuje od 1 kwietnia
kowala

znającego się na prowadz. motoru.
Zgłoszenia przyjmuje 1158
Wolański, urzędnik.

---

2 familie z zaciężnikami

na wysokie zasługi i deputat przyjmie zaraz lub później **Dom. Pokrzywnica** per Dombrówka pod Poznaniem. 1085

Potrzebni zaraz: **Służący** do szlach. domu w Poznaniu na 400—500 mk. **Nauczycielkę** nieegzam. albo bona I kl. z pozw. rejenc. **Ogrodnik** kaw. zarazem do usługi i polowania do samotnego pana. **Gospodyni** z gotow. na folwark.
Pośred. posad „Stellenvermittler"
Franciszek Niedzielski,
Posen, Wienerstr. 6 pt. Telf. 1036.
Od kwietnia potrz.: **Stangret** żon bez zaciężn. **Stelmach** ż. **Włódarz** na folwark. **Urzędnik** kaw. na 1000 mk. **Kowal-masz.** żon. na wys. kontr.

Stancya dla panów z stołowaniem lub bez. Plac Bernardyński nr. 3 III piętro na prawo. 1165

Med. drogerya poszukuje
ucznia

syna uczciwych rodziców z lepsz. wykształceniem, od 1 kwietnia lub prędzej. Ręcze szkolne fachowe wykształcenie. 1075
W. Staniszewski, Bytom.
(Beuthen O. S., Löwen Drogerie).

Poszukuje zaraz i od 1 kwietnia: **Gospodyni, kucharki, pokojowe** do dworu z pras. i szyciem, **panny** do dzieci, **2 kucharki** na probost, **ogrodnika** kaw., **Służącego** kaw.
Proszę o spieszne zgłoszenia
Stanisława Łukaszewicz,
Stellenvermittlerin
Posen, St. Martinstr. 22.
Telefon 1195.
Uczeń piekarski zamiejscowy w naukę może się zgłosić.

Uczeń

z dobrej rodziny i
młody pomocnik

mogą się zgłosić zaraz lub od 1. kwietnia br. w 1096
Drogeryi pod Orłem,
Wł. Długiewicz,
Załęże-Katowice.
Ogród pałacowy **Wargowo**
potrzebuje od 1. 4. 08
UCZNIA
za wynagrodz. rocznem, począw. od 60 mk. podług sprawowania, tylko uczciwy i silny chłopiec zechce się zgłosić pod adr.
M. Lasik, ogrodnik,
Wargowo. 1159

Ucznia

albo **wolontaryusza**
przyjmie natychmiast do składu kolon., delikat., win, cygar i restauracyi. **St. Matyaszczyk**
Leszno — Lissa i. P. 1145

Seweryn Wrzesiński, Poznań,
Biuro: **plac Wilhelmowski 18** (Dom Przemysłowy)
Fabryka tektur ogniotrwałych (papy) na dachy
i wyrobów asfaltowych poleca: tektury (papy na dachy przedniej jakości w rozmaitych gatunkach, preparaty do konserwowania dachów papowych, smołę, lepik, holcement, papę ilozacyjną na fundamenta, asfalt, gudron, kit włóknisty, impregnowane podkładki pod dachówkę i t. d. i t. d.
Fabryka w Żegrzu pod Poznaniem. — Telefon nr. 298.

Walne zebranie

podpisanej Spółki odbędzie się we **wtorek, d. 10 marca 1908 o godz. 2 po południu** na sali p. Wilgockiego w Ołoboku.

PORZĄDEK OBRAD:

1) Przedłożenie sprawozdania za rok 1907. Uchwała co do podziału zysku, przyjęcie bilansu i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie nadzorczej.
2) Sprawozdanie z odbytej rewizji Związkowej.
3) Wybór Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących członków, a mianowicie: 3 członków na jeden rok, 3 na dwa i 3 na trzy lata.
4) Uchwała wynikająca z § 49 prawa spółkowego z dnia 1-go maja 1889.
5) Renumeracya Rady Nadzorczej.
6) Wnioski bez uchwał.

Sprawozdanie kasowe za rok 1907 wyłożone jest w lokalu kasowym.

Ołobok, dnia 28 lutego 1908.

BANK LUDOWY
Eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftpflicht.
RADA NADZORCZA
X. Piotrowski, prezes.

Die Generalversammlung

der unterzeichneten Genossenschaft findet statt am **Dienstag, den 10. März 1908 um 2 Uhr nachm.** im Saale des Herrn Wilgocki zu Olobok.

TAGESORDNUNG:

1. Vorlegung des Rechenschaftsberichts für das Jahr 1907, Beschlussfassung über die Verteilung des Reingewinns, Genehmigung der Bilanz und Entlastung des Vorstandes u. des Aufsichtsrates.
2) Bericht über die stattgehabte Verbandsrevision.
3) Wahl des Aufsichtsrats an Stelle der ausscheidenden Mitglieder und zwar: 3 Mitglieder auf ein Jahr, 3 auf zwei und 3 auf drei Jahre.
4) Beschlussfassung betreffend § 49 des Genossenschaftsgesetzes vom 1. Mai 1889.
5) Renumeration der Aufsichtsratmitglieder.
6) Anträge ohne Beschlussfassung.

Der Rechenschaftsbericht für 1907 liegt im Kassenlokal zur Einsicht aus.

Olobok, den 28 Februar 1908.

BANK LUDOWY
Eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftpflicht.
DER AUFSICHTSRAT
Piotrowski, Vorsitzender.

Osiadłem w Poznaniu

jako
adwokat

przy sądzie nadziemiańskim.
Biuro moje znajduje się
przy ulicy Teatralnej nr. 3-a.
Dr. Romuald Paczkowski.

Popękane ręce usuwa zadziwiająco szybko i pewnie
Obermayer'a mydło Herba
do nab. w wszystk. apt, i drog. kaw. 50 f. i 1 mk.

Potrzebni od kwietnia: **Włódarz** ż., **Rządzca** g. ż. na 1000 M. i dep., **3 ogrodników** kaw. po 90 t., **Ochmistrzyni** na 400 marek., **Kowal-maszyn.** na 80 t. dep. i tant. **Urzędnik** g. k. na 600 mk. **Stelmach** ż. z zacięż. 60 t. i dep. **2 gospodynie** po 80 t., **Kucharz, Panna służ.**
Pośrednik posad i dóbr.
Adr. **Władysław Karwat,**
Posen, Bäckerstr. 4. Telf. 2560.

Poszukuję zaraz lub od 1. 4.
Ucznia

porządnych rodziców mających chęć wyuczyć się rzeźnictwa.
W. Bogajewicz,
w Międzychodzie. 1147

UCZNIA
z lepszem wykształceniem szkólnem, przyjmie zaraz lub od 1. 4.
S. Pawłowski, Pleszew,
Handel win, towarów kolonialn. i delikatesów. 1146

UCZNIA

władającego polskim i niemieckim językiem poszukuje zaraz lub od 1-go kwietnia. 1148
L. RYDLEWSKI,
Handel żelaza w Opolu
(Oppeln O. Schl.)

Nauczycielkę domową

muzykalną poszukuje od Wielkanocy **Dominium Jaruschin**
p. Fordon. 1039

---

2 ucznia

poszukuje zaraz lub od 1 kwietnia **A. Sobkiewicz** mistrz piekarski Jeżyce, ul. Cesarza Wilhelma 37.

Wolontaryusza

lub **ucznia** poszukuje do mego handlu kolonialnego, delikatesów, win i cygar 1054
Smorawiński, Poznań O 5, ul. Następcy tronu 36.

Gospodarstwo

około 20 mórg ziemi i łąki w wysokiej kulturze, dobre budynki z żniwem i pełnym inwentarzem, w pobliżu miasta na Pomorzu, przy szosie, do sprzedania, podług ugody do przejęcia, odpowiednie dla ogrodnika. Zgłoszenia piśmienne przyjmuje ekspedycya Wielkop. pod nr. 1056,

---

Dla mego przyjaciela wdowca, licz. lat 45, z familią, posiedziciela pięknego folwareczku, włącznie parowej cegielni, szukam
żony.

Niewiasty uczciwie myślące raczą nadesłać łaskawe oferty włącznie fotografii do ekspedycyi Wielkop. rod nr. **1058.** Dyskrecya rzecz honorowa.

Spółka stolarska

Tischler Rohstoff- und Absatzverein E. G. m. b. H.

Poznań, tylko Jezuicka 5 przy Farze. Telf. 207.

poleca **meble** i całkowite **wyprawy** w wielkim wyborze po przystępnych cenach i na dogodnych warunkach.

Nakładem i drukiem Fr. Chocieszyńskiego w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny Jan Kasprowski w Poznaniu.

(Dodatek)

Zur Aufklärung!

Kathreiners Malzkaffee ist kein Surrogat, sondern ein ganz selbständiges Erzeugnis und ein voller Ersatz für solche Getränke, die viele aus Gesundheitsrücksichten meiden müssen. Kathreiners Malzkaffee verbindet mit dem beliebten Wohlgeschmack des Bohnenkaffees (ohne dessen schädlichen Koffeingehalt) die gehaltvolle Nährkraft des Malzes.

Kathreiners Malzkaffee, seit 18 Jahren glänzend bewährt und täglich von Milionen Menschen mit Genuss getrunken, wohlschmeckend, gesund, billig, ist das beste Frühstücks- und Familiengetränk der Welt. Viel nachgeahmt, doch nie erreicht! Nur echt im geschlossenen Paket in der bekannten Ausstattung mit Bild und Namen des Pfarrers Kneipp als Schutzmarke und der Firma Kathreiners Malzkaffee-Fabriken.

W celu wyjaśnienia!

Kathreinera kawa słodowa nie jest żadnym surogatem tylko zupełnie samoistnym produktem, oraz zastąpieniem podobnych napoi, których wielu ze względów zdrowotnych musi omijać. Kathreinera kawa słodowa zawiera w sobie ulubiony smak kawy ziarnkowej, bez zawartości jej szkodliwej kofeiny, oraz siłę spożywczą słodu.

Kathreinera kawa słodowa jest od 18 lat świetnie zaprowadzona i codziennie przez miliony ludzi z przyjemnością przyjmowaną, smaczną, zdrową, tanią, oraz na świecie najlepszym napojem familijnym na śniadanie. Wielokrotnie naśladowaną, ale nigdy niedoścignioną. Tylko prawdziwa w zamkniętej paczce w znanem opakowaniu z wizerunkiem i nazwiskiem księdza Kneippa jako znaczkiem ochronnym oraz firmą fabryk Kathreinera kawy słodowej.

1127

Bezkrwistość, nerwowość i cierpienia żołądkowe usuwa szybko i radykalnie, prawie w każdym przypadku

„Noveferrol“

(nazwa patent. zastrzeż.) D. R. W. Z. 600 97). Jest to elixir aromatyczny i bardzo przyjemny, na wystawie hygienicznej w Wiedniu najwyższemi odznakami honorowemi odznaczony. Setki podziękowań za dobry skutek już nadeszły. Części składowe: Eisenpepton 5,0, Kamitl. Axfr. 4,0, Zuck. Birsyn 50,0, Coudur extr. 60,0, Tinct. arom. curpa 50,0, Tinct. Vanil. 5,0, Spirit. 100,0, Destil. Wasser 250,0. — Porcya (4 but.) **10** mk., franko i pudło gratis. Jedynie do nabycia p. adr.

H. Smyczyński, aptekarz, Berlin S. O. 5, Görlitzerstr. 48. „Görlitzer Apotheke“. 6822

Prawdziwe i czyste

są ze sławnych

Oryginaln. Reichela esensyi

z marką **„Świeca w sercu“** samo przyrządzane likiery, równające się pierwszorzędnem specyalnościom, a przytem 10-krotnie tańsze.

W jakości godne podziwu i przez żadne naśladownictwa nie doścignione. Przyjemność dla każdego smakosza.

„Destylacya w domu“ wartościowa książeczka z receptami i sposobem użycia **całkiem bez kosztów!**

Otto Reichel Berlin OS. Eisenbahnstr. 4.

Przestroga przed naśladownictwem!

Od dawna zaprowadzone **Reichela esensye** są **jedyne prawdziwe** tylko z marką

„Świeca w sercu.“

Składy oznaczone moj. godł., gdzie nie wyseł. wprost z fabr.

W Poznaniu do nabycia:

J. Czepczyński, St. Rynek 8, **H. Głowacki,** drogerja, **H. Jankowski,** ul. Jadwigi 11, **E. Koblitz,** ul. Zamkowa 8, **Otto Muthschall,** ul. Fryderykowska 31, filia na dolnem mieście **A. Pfeifer,** drogerja. Jeżyce: **M. Cedzich,** ul. Jadwigi 14.

Wspaniały

biust, śliczne, pełn. kształty ciała przez odżywczy proszek „Thilossia“ (prawnie zastrzeżony) odznaczony nagrodą w Berlinie 1904 przez lekarzy polecany, tylko prawdziwy z plombą. Przytycie w 3—4 tygodniach do 18 funtów. Pod gwarancyą nieszkodliwy. Wiele uznań. Kartonik 2 mk. Przy przesełce pocztowej porto, a na zaliczkę szpezy osob.

R. H. HAUFE, Berlin 58. 4452

Skład i przesyłka: **Czerwona apteka,** Poznań, Rynek 37.

Flaki

i porządki rzeźnickie

poleca 53

HUGO REICH,

Poznań, ul. Szeroka 18.

Telefon 879.

Daruję

40,000 BRZYTEW

z 5-cio letnią grarancyą.

Darmo otrzyma każdy, komu dotąd są nieznane moje **sławne na cały świat brzytwy, 1 nóż** na próbę gotowy do użycia.

Proszę nadesłać przekazem pocztowym, lub w znaczkach pocztowych 1 mk. na moje koszta (porto, opakowanie itd.) a prześlę odwrotnie powyższą **srebrno stalową brzytew** delikatnie wyżłobioną i ślifowaną, wraz moim **wielkim katalogiem darmo i franko. Cena katalogu ma podw. wartość** Gwarancya: Za niepodobanie się należytość natychmiast z powrotem.

Najnowszy główny katalog

z przeszło 3000 ilustracyami wszelkich towarów stalowych, amunicyi, złota, srebra i tow. skórzanych, zegarków, towar. optycznych itd,, przesyła darmo i franko każdemu

Emil Jansen, Wald 94

bei Solingen.

Fabryka towarów stalowych. Stahlwarenfabrik. 668

Ochrona zdrowia

Ten kto używa do czyszczenia

pasty z koniczynką

w patencie niemieckim zastrzeżonej p. n. 68945 Premiowana złotemi medalami.

Wszędzie do nabycia!

Przy kupnie proszę zważać dokład. na powyżej podane opakow.

Cena za pudełko 20 fen.

Czelad. kowalskiego i stelmadisk.

przyjmie zaraz 1053

F. Kube, ulica Poznańska 3.

Tylko zakup z pierwszej ręki

przynosi oszczędności w Pańskich wydatkach, ponieważ Pan sam może przezto osięgnąć zysk pośredniczącego kupca.

Niechaj Pan sam sprawdzi niniejsze korzystne polecenie!

Za M. **1.95** materya na 1 eleg. **pikową kamizelkę** deseń 342,

Za M. **2.80** 4,2 mtr. na **spodnie** z bawełn. kamgarnu, deseń 359.

Za M. **2.94** 2,4 mtr. na **spodnie** aksamitne deseń 385, trwałe spodnie do jazdy konnej i pracy.

Za M. **3.92** 3,0 mtr. na **ubranie** z mocnego nicianego Bukskinu, deseń 64 i 67.

Za M. **5.94** 3,0 mtr. na **ubranie** z górskiego lodenu, deseń 17 i 10.

Za M, **5.94** 3,0 mtr. na **ubranie** z granatow. szewiotu „Silesia“, własny wyrób, deseń 312.

Za M. **6.90** mtr. 1,8 na **letni paletot** z eleg. Coverkoat, deseń 295 i 297.

Za M. **9.18** 1,2 mtr. na eleganckie **letnie spodnie,** deseń 365.

Za M. **11.48** 3,0 mtr. na **ubranie** z dobr. szewiotu do podróży, deseń 35 i 36.

Za M. **19.00** 3,2 mtr. na **surdutowe ubranie** z czarnego kamgarnu, deseń 344.

Za M. **8.78** 2,5 mtr. na **ubranie dla konfirm.** „Lusatia“ z czarnego kamgarnu, deseń 315, własny wyrób.

Za M. **10.13** 3,0 mtr. na **praktyczne ubranie letnie,** niciany gatunek, deseń 60.

Za M. **10.70** 3,0 mtr. na **eleganckie ubranie tenisowe,** białe w delik. paski, deseń 425.

Niepodobające się towar zamieniamy lub pieniądze z powrotem.

Zarządaj Pan kolekcją wzorów bez kosztów i przymusu kupna. **Porto na odesł. wzorów załącz.**

Na życzenie najstaranniejsze **wykonanie na miarę** pod gwarancyą za beznaganne leżenie, po bezkonkurencyjnych tanich cenach. 828

Boesig & Co. Zgorzelice na Śląsku, (Görlitz Schl.)

Wysełka i wyrób sukna.

Skład kol. delik. win i cygar

jest z powodu stosunków familijn. zaraz tanio do sprzedania. Oferty przyjmuje ekspedycya Wielkopolanina pod nr. 852.

Kyffhäuser Technikum Frankenhausen, dla bud. masz., elektrotechn., bud. mostów żel., nadziem., ról. masz. 750 kwm., labor. maszyn, budowli ziemnych i nadziemn.

Baczność!

Dla sprzedaj. interesy!

Dla sprzedaj. posiadłości!

Chce Pan szybko sprzedać?

Chce Pan rzetelnie sprzedać?

Chce Pan z dobrym zarobkiem sprzedać? to niechaj się Pan uda do najlepiej renomowanego otwartego towarzystwa handlowego.

Meckelburg i Sp

Centrala w Poznaniu przy ul. Wiktoryi nr. 3.

Odwiedzenie bez kosztów.

Telefon nr. 883.

Najnowsze modele wózków dziecięcych

kupujcie z rabatem fabrycznym podł. darm. nadchodząc. kolor. wspan. katalogu wprost z najst. i największej saskiej fabryki wózków dziecięcych. 1470

Jedyna fabryka wózków dziecięc., która wprost dostarcza prywatnie.

Jul. Tretbar,

Grimma 477.

Młodzieniec

w starszym wieku, który dawniej był jako uczeń dwa lata w składzie dla dalszego uczenia się **szuka miejsca**

w składzie kolonialnym bez albo połączonego z destylacyą. Zgłosz. proszę pod lit. **A. R. 120** Postlagernd **Gostyn.** 1103

Młodszego pomocnika

do handlu żelaza, oraz kilku

uczni

przyjmie pod korzystnemi warunkami od 1. 4. br. 1090

B. Andrzejewski,

Grodzisk, Grätz i Pos.

Handel tow. kolon. win i cygar. Skład żelaza sztab. i tow. krót. żel.

---

2 uczni

przyjmie **B. Karpiński,** Wied. piekarnia, ul. Wodna 7.

Restauracya

połączona z wyszynkiem, pokoje gościnne, zajazd i ogród z kręgielnią w dobrym biegu, jest z powodu choroby zaraz lub od 1-go kwietnia rb. do oddania. Zgłosz. do eksped. Wielkop. pod nr. 872.

OŻENEK! Panna 24 lat z majątk. 170,000 mk. z tego natych. 85,000 życzy sob. męża, solid. mężcz. **Ideal,** Berlin, Friedrichstr. 154.

Wolontaryusz

z wyższem wykształceniem gimnazjalnem (sekundaner lat 16-17) może się zgłosić z dniem 1 kwietnia r, b, lub rychlej do hurtownego handlu win 943

A. Pfitznera

Poznań, Stary Rynek 6.

N. B. Świadectwo szkólne odejścia i oferta (bieg swego życia) **w języku polskim i niemieckim** konieczne.

Oszczędności

przyjmuje podpisany Bank na oprocentowanie w każdej sumie i każdego czasu i płaci

5 od sta

przy półrocznem wypowiedzeniu i oblicza procent od dnia wpłaty.

Adresować trzeba tak:

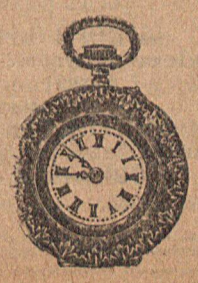
BANK PARCELACYJNY

e. G. m. b. H.

w Kościanie — Kosten

Provinz Posen.

Jedyne najtańsze źródło

Budzik głośno dzwoniący	1.85 mk.
Zegarek kieszonkowy niklowy	2.35 mk.
Zegarek czysto srebrny	6.85 mk.

Cenniki ok. 2000 ilustracyi wysył. **darmo i franko**

M. Danecki

Poznań. Posen.

Bismarckstr. nr. 2.

Bank Parcelacyjny

w Śremie — Schrimm

ma na sprzedaż w mieście powiatowem na prowincyi, gdzie wojsko sąd, gimnazjum, bardzo dobrze prosperującą

oberzę

z zajazdem, dwoma składami i kilku pomieszkaniami. Oberża jest w najlepszem miejscu blisko koleji położona. Cena kupna wynosi 105000 mk. przy wpłacie ca 20000 marek. 1069

Do mej drogeryi poszukuję od 1. IV. zdolnego,

młodszego pomocnika.

Fr. Płoszyński,

Czempiń. 1116

Włodarza

dobrze poleconego ze żoną, poszukuje niżej podpisana Spółka do samodzielnego zarządzania większym folwarkiem od 1 kwietnia r. b. Prosimy o przesłanie kopii świadectw, oraz podanie bliższych warunków. 1109

Bank Parcelacyjny E.G.m.b.H

Przement — Priment.

Kowal-maszyn.

trzeźwy i pracowity **z zacięźnikiem** na wysokie zasługi i deputat potrzebny od 1. 4. 08 do

Dom. Domanin 1115

Kr. Kempen,

Dom. Śmielin per Aniela przyjmie od 1-go kwietnia

elewa

lub 1117

młodszego pisarza.

Młyn Kowalewko potrzebuje od 2-go marca młodego, trzeźwego 1101

czeladnika młynarskiego

Zgł. przyjm. **J. Wesołowski,** Kowalewko młyn per Wargowo.

Pomocnik ogrodniczy

potrzebny zaraz

Fr. Witkowski, Poznań, Zawady 29. 1107

Ucznia

z dobrej rodziny i lepszem wykształceniem szkólnem przyjmie od 1-go kwietnia r. b. 1104

K. Kaczmarek, Września, Handel win i delikatesów.

Ucznia

z dobrem wychowaniem i odpowiedniem wykształceniem przyjmie zaraz lub od 1-go kwietnia.

S. Kaja, 1106

Drogerya — Żnin.

Ucznia

do handlu delikatesów i towarów kolonialnych poszukuje [1102

T. Bielawski, Pleszew, Rynek.

UCZNIA

z dobremi wiadomościami szkólnemi przyjmie zaraz lub później do składu kolon., win, cygar i destylacyi **B. Płocieniak,** Kostrzyn. 1098

Od piątku dnia 28-go lutego aż do niedzieli dnia 8-go marca.

Bajecznie zniżone ceny.

C. ADAMSKI

Poznań — Bazar

ul. Nowa 7|8. Telefon 1237.

Tylko 10 dni!

Wielka wyprzedaż sezonowa

1108

Po bajecznie zniżonych cenach.

Kapelusze		Rękawiczki		Krawaty		Kapelusze	
Miękie	95 f.	Glansowe	1,65	Dyplomaty	18 f.	Sztywne	1,85
Eleg. z atłas. podsz.	1,65	Trykotowe i niciane	40 f.	Plastrony	45 f	Eleg. z atłas. podszewką	2,35
Kolorowe modny fason	1,70			Regaty	28 f.	Pilśniowe (Haarhut)	3,05

Koszule kolorowe	3,45 M.	Koszule białe	1,55 M. 1,85 M.	Kołnierzyki modny fason	30 f. 33 f.	Szelki 45‘ 65, 85,	35 f.
Chustki do nosa tuzin	1,45 M.	Czapki od	25 f.	Parasole	1,65 M.	Skarpetki	30 f.

Proszę uważać na ceny w oknie wystawowem.

Bank Związku Spółek Zarobkowych

w Poznaniu.

Przyjmujemy każdej wysokości

depozyty

i oprocentowujemy je wedle umowy. 711

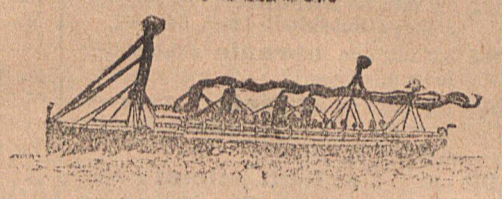
Otwieramy **konta czekowe i rachunki bieżące,** przeprowadzamy **konwersje pożyczek i regulacye stanu hipotecznego, dyskontujemy primaweksle,** dokonujemy **inkasa czeków i weksli** na wszelkie miejscowości, **lombardujemy** papiery wartościowe.

Załatwiamy w ogóle wszelkie transakcye bankierskie jako to: **zakup i sprzedaż** walorów na giełdach krajowych i zagranicznych, **wymiana kuponów** oraz **asekuracye walorów** przed wylosowaniem.

Wydajemy **przekazy i listy kredytowe,** jak również uskuteczniamy **telegraficzne wypłaty** na większe miejscowości całego świata. — **Tresory** do dyspozycyi publiczności.

Norddeutscher Lloyd

Bremen.

Regularny pospieszny parostatek pocztowy

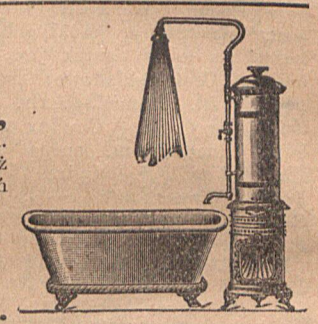
Związek pomiędzy Bremeną i Ameryką, New Yorkiem przez Southampton, Charbourg, Baltimore i Galveston.

Bezpłatnych informacyi udziela: 7674

F. Montanus, Berlin, Invalidenstr. n. 93.

Th. H. Lange, Poznań, ulica Berlińska 13.

Najtańsze źródło zakupu

urządzeń łazienkowych klozetów, miednic, wanien, oraz wszelkich części przynależnych. Fabryczny skład i jedyna sprzedaż pierwszorzędnych wyrobów na Poznań i Księstwo.

J. Kirschbaum

Telefon 1281.

Sprzedaż Skład

ul. Szkólna 13 św. Marcin 76.

!!Rzeczywiście najtańsze źródło zakupu!!

Zakład rytowniczy!

St. Mańczak

złotnik i jubiler fachowy

poleca po cenach nizkich

wyroby złote, srebrne i doublé:

broszki, kolczyki, bransoletki, pierścionki, zegarki, łańcuszki, tace, łyżki, noże, widelce i t. d.

Największy zakład złotniczy

o sile elektrycznej w Poznaniu i Księstwie, istniejący już od roku 1891

Poznań, ul. Berlińska nr. 7.

Telefon 640. 7032

Reparacye szybko i tanio!

Usługa rzetelna! **Wybór ogromny!**

Konwie do transportowania mleka oraz wszelkie sprzęty mlecznicze.

Centryfugi „Perfect“ system najlepszy 30 ltr. centryfugi po 67,50 M.

Maszyny do wyrabiania masła z drzewa i całe z blachy stalowej.

Szafy żelazne i ogniotrwałe, specjalne dla kas kościelnych i Spółek,

Kasety stalowe do pieniędzy w 6 wielkościach od 6,00 M. począwszy.

Szatki do pieniędzy do wmurowania od 27,00 M. począwszy.

Ogrodnicze noże, nożyczki, piłki, oraz wszelkie przybory.

Schmidta maszyny do prania. Ramy do do suszenia firan. Wyżdżymalnie.

Kasety Stiebela, oraz deski do liczenia pieniędzy, dębowe.

Prasy żelazne i stalowe z przyborami do kopiowania.

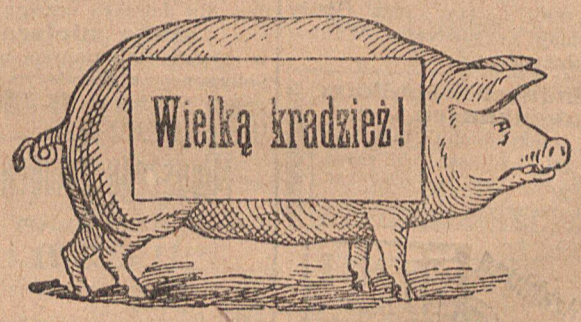
Łóżka żelazne i angielskie. Umywalki. Bidety, klozety pokojowe poleca

Specyalny magazyn sprzętów kuchennych i domowo gosodarczych.

Firma T. Otmianowski

właściciele **B. Ziętkiewicz. — S. Mińcikiewicz.**

Telef. 565. **Poznań — Bazar.** Telef. 565

własnej kieszeni popełnia ten, kto nie używa do chowu i tuczu świń jedynej prawdziwej domieszki **Susolu.** Świnie pasione domieszką **Susolu** lepiej źrą, prędzej się tuczą i co ważniejsze, nie podlegają żadnem zaraźliwem chorobom, jak czerwonce, pomorowi, sztywnieniu i rozmiękczeniu kości.

Domieszka **Susolu** kosztuje dziennie kilka fenygów, a odrzuca na trzodzie marki i talary. Setki podziękowań świadczą o dobroci tego fabrykatu. 3874

Susol jest do nabycia we wszystkich składach, drogerjach, i aptekach, lub też wprost z chemicznej fabryki **Susolu w Poznaniu,** adres do listów:

Chemische Fabrik des S u s o l, Posen W. 16.

Susol kosztuje w paczkach po 1 f. 40 fen., 2 f. 75 fen., we workach po 10 f. 3,50 mk., 25 f. 7 mk., 50 funt. 13,50 mk., 100 f. 25 mk. franko do najbliższej poczty lub stacyi kolejowej, zamawiającego 10 f. wysyła się pocztą, większe ilości koleją. Uprasza my o dokładny adres i podanie stacyi kolejowej, do której mamy **Susol** wysłać. Kto przyślę pieniądze naprzód nie płaci koszt. zal.

Owym **milionom pań domu!**

prawdziwej które od czasów swych babek używają **prawdziwej**

Scheuer'a dubeltowej kawy rycersk.

jako **najwyborniejszej, najtańszej oszczędności i ulepszenia smaku kawy** służę niniejszą przestrogą przed bezwartościowemi, złemi falsyfikatami!

Prawdziwa żółta paczka Scheuera musi być pieczętowaną podkową z **S.**

Na **prawdziwej żółtej paczce Scheuera** musi być wyraźnie na **dwóch czerwonych medalionach, dwa razy** wydrukowany patron ochronny **Święty Jerzy.**

Trzeba zważać szczególniej na mój podpis. 6166

Marka ochronna

Georg Josef Scheuer

Fürth i/B. Schönebeck a/E.

Wszędzie do nabycia.

Premiowany w Poznaniu 1907 medalem srebrnym.

Brzytwy ręcznie kute z najlepszej dyamentowej stali, pod gwarancją.

Nr.	33	34	36	37	39	45	46
mk.	1,25	1,50	1,75	2,25	2,75	3,25	4,00 szt.

Paski do ostrzenia po 0,80—1,50 M. **Nożyczki** do włosów **1,50 mk.**

Ia. Siekiery do rąbania drzewa.

	3	3 i pół	4	5 funtowe
za szt.	2,50	2,75	3,00	3,50 M. pod gw.

Żelazka do prasowania jedynie najlepsze 20 ctm. długie, niklowe do dusz **4,00** mk. kute dusze **0,80** M. za sztukę.

Kieszonkowy **pistolet-teszyng** 6 mm. **1,20** M.

Dubeltowy 2 lufowy pistolet 2,00 M. **Pojedyńczy z 1 lufą** 0,80 M. **Ia. Rewolwer** lefoszowy z 6 kulami 7 mm. **3,50** M. 9 mm. **5,00** M.

Ia. Rewolwer central. z 6 kulami 7 mm. **5,00** M. 9 mm. **7,50** M.

Wysełka za zaliczką.

Cenniki bogato ilustrowane darmo i franko. 4000 ilustracji na zegarki, welocypedy, łańcuszki, także skrzypce, flety, harmoniki itd.

Kołowce już od 60 M. Maszyny do szycia już od 33,50 M.

Ludwik Sochaczewski

Pleszew (Pleschen nr. 14).

Na **astmę, reumatyzm,** ból zębów, żołądka, kaszel, zaziębienie każdego rodzaju, używ. stale **„Flucol“** 100 proc. eucalyptus. olejek. Butelka 2 i 1 mk. Skutek zadziwiający.

W **aptekach** i **drogeryach** do nabycia. 201

Centralna Drogerya

Hurtownie **J. Czepczyński** Detalicznie

Poznań, Stary Rynek 3

poleca po znanych tanich cenach 6022

mydła i artykuły do prania.
Świece stearynowe, parafinowe, cerezynowe i wosk.
Oliwy i tłuszcze do wszelkich maszyn.
Smarowidła na osie.
Kuchy siemienne. Fosforan wapna.
Farby, lakiery, pokosty, kleje, szelak.
Okowita i oleje do palenia.

Telefon 233. Telefon 233.

Kasa Związku Ziemian

przyjmuje depozyta i drobne oszczędności począwszy od 1 marki i płaci:

za rocznem wypowiedzeniem	5 %
za półrocznem wypowiedzeniem	4 1/2 %
za kwartalnem wypowiedzeniem	4 1/4 %
na każdorazowe żądanie	4 %

Adres: **ZWIĄZEK ZIEMIAN, Poznań, (Posen)** ulica Wiktoryi 2 ptr. — Telefon 1615. 6136

Nakładem i drukiem Fr. Chocieszyńskiego w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny Jan Kasprowski w Poznaniu.